

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Центральноукраїнський державний
педагогічний університет імені Володимира Винниченка**

Кафедра філософії, політології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

_____ доц. Харченко Ю.В.

« 31 » серпня 2017 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕТИКА**

для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність: Всі спеціальності першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

форма навчання: Денна та заочна

2017-2018 навчальний рік

Робоча програма «Етика» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Розробник: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії, політології Лавриненко С.О.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії, політології Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Протокол від «31» серпня 2017 року № 1

Завідувач кафедри філософії, політології

доцент Ю.В. Харченко

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: 2	Спеціальність: для студентів денної та заочної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей	вибіркова	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: Немає	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Рік підготовки: 2-й	
		Семестр; 2-й	
		Лекції: 8 год.	
		Семінарські: 12 год.	
		Консультації (контактні години): 10 год.	
		Самостійна робота: 30 год.	
		Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення даного курсу є формування наукового рівня свідомості, що забезпечує загально-естетичні і моральні засади формування духовного світу особистості, розширює та поглиблює її культурне світобачення, відкриває світ найвищих загальнолюдських духовних цінностей.

Завдання:

- визначити місце етики в системі соціально-гуманітарних дисциплін;
- визначити роль моралі у повсякденному житті людини;
- дати розуміння змісту основних категорій етики;
- зорієнтувати студентів у поглядах на добро і зло як на загальні поняття моральної свідомості;
- акцентувати увагу студентів на особливості моралі у суспільстві на етапі формування нових соціально-економічних відносин;
- розкрити перед студентами панораму становлення етичних потреб особистості в історико-філософському аспекті
- засобами етики як навчальної дисципліни, сприяти формуванню високої культури особистості, розуміння і поваги до загальнолюдських та національних цінностей;
- закласти засади розуміння ролі і місця вчителя в системі культурно-етичних відносин.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у студента мають бути сформовані такі **компетентності:**

- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність свідомо та соціально відповідально діяти на основі етичних принципів;
- здатність до безперервного професійного розвитку;

– демонструвати здатність знаходити, з урахуванням визначених моральних переконань, компромісні рішення при здійсненні спільної діяльності виявляти, конструктивно вирішувати конфлікти в колективі;

– демонструвати вміння діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), поєднувати глибокі професійні знання з фундаментальними моральними та естетичними цінностями, налагоджувати ефективні ділові комунікації;

– здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію, діяти соціально відповідально і свідомо при вирішенні професійних завдань;

– здатність етичного осягнення дійсності, демонструвати високу світоглядно-методологічну культуру мислення;

– здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері регулювання міжособистісних відносин;

Програмні результати навчання:

– використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення у сфері міжособистісних відносин;

– вміти аналізувати процеси регулювання міжособистісних відносин;

– демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей;

– набути здатність виявляти і конструктивно вирішувати конфлікти в колективі;

– вміти обґрунтувати механізми функціонування індивідуальної та масової моральної свідомості, морального сприйняття та оцінки, трансформації моральних ідеалів та цінностей у історичному континуумі.

– показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне та самокритичне мислення;

– засвоювати нову фахову інформацію, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег;

– застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- понятійно-категоріальний апарат етики;
- предмет, завдання, функції етики, як науки;
- особливості функціонування моралі, моральної свідомості, моральної практики та моральних стосунків у всіх сферах, види моралі за сферами суспільного життя.

вміти:

- пояснювати зміст основних понять категоріального апарату етики;
- характеризувати особливості різних типів моралі;
- формулювати основні вимоги моралі і вміти керуватися ними у поведінці.

1. Програма навчальної дисципліни

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ

Тема 1. Предмет і завдання етики.

1. Методологічні принципи етики.
2. Джерела і способи добування етикою емпіричного матеріалу.
3. Мова етики і її співвідношення з мовою моралі.

Тема 2: Основні категорії етики.

1. Загальний аналіз категорій етики.
2. Категорії Добро та Зло.

Тема 3. Моральна культура спілкування та етикет.

1. Загальні вимоги моральної культури спілкування.
2. Основні типи та види спілкування.
3. Культура спілкування – зміст та основні параметри.

Тема 4. Прикладна і професійна етика.

1. Передумови зародження прикладної етики.
2. Етапи формування прикладної етики.
3. Основні питання прикладної етики.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	
Тема 1. Предмет і завдання етики		2				1							
Тема 2. Головні етапи розвитку етичної думки.						1	10						
Тема 3. Зародження і розвиток етичної думки в Україні.						1	6						
Тема 4. Походження і історичні типи моралі. Сутність, специфіка і функції моралі.				2		1	6						
Тема 5. Проблема прогресу моралі.						1	4						
Тема 6. Основні категорії етики		2	4			1							
Тема 7. Моральна цінність товарищескості, дружби, любові та шлюбно-сімейних стосунків.						1	4						
Тема 8. Моральна культура спілкування та етикет.		2	2			1							
Тема 9. Прикладна і професійна етика.		2	2			1							

Тема 10. Етичний аспект взаємодії людини з довкіллям.			2		1							
Усього годин	60	8	12		10	30	0	0	0	0	0	0

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема: Походження і історичні типи моралі. Сутність, специфіка і функції моралі. 1. Мораль первісного суспільства. 2. Мораль рабовласницького суспільства. 3. Мораль феодального суспільства	2
2.	Тема: Основні категорії етики. 1. Моральна вимога. 2. Моральні чесноти і вади. 3. Совість. Честь і гідність. 4. Справедливість. 5. Обов'язок і відповідальність. 6. Моральний ідеал. 7. Моральний вибір. Моральний конфлікт.	4
3.	Тема: Моральна культура спілкування та етикет. 1. Моральна культура спілкування: зміст і структура. 2. Етикет: зародження та історія розвитку. 3. Аналіз основних видів етикету. 4. Особливі види етикету.	2
4.	Тема: Прикладна і професійна етика. Професійна етика вчителя. 1. Прикладна етика, як самостійна галузь етичного знання. 2. Основні проблеми прикладної етики. 3. Основні види професійної етики. Основні вимоги. 4. Основні вимоги педагогічної етики.	2
5.	Тема: Етичний аспект взаємодії людини з довкіллям. 1. Екологічна етика. 2. Біоетика. 3. Стосунки людини і природи: історичний аналіз.	2

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Головні етапи розвитку етичної думки. 1. Етика середньовіччя. (Етика Августина Аврелія, Етика Фоми Аквінського). 2. Етика епохи відродження (Франческо Петрарка, Лоренцо Валла, Джованні Піко делла Мірандола, Ніколо Макіавеллі, Френсіс Бекон, Мішель-Ейкем де Монтень). 3. Етика Нового часу (Раціоналістичний напрям, емпіричні тенденції етики, матеріалістичні тенденції етики). 4. Етика мислителів німецької класичної філософії (Імануїл Кант, Гегель, Фейєрбах, етика марксизму). 5. Етика Новітнього часу (екзистенціалізм, прагматизм, неопозитивізм, психоаналіз).	10

2	<p align="center">Зародження і розвиток етичної думки в Україні.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етика Києворуської доби. 2. Етична думка 16-18ст. 3. Особливості козацької етики 4. Становлення етики як науки в Україні. 5. Українська етична думка у 20-на почтку21ст 	6
3	<p align="center">Походження і історичні типи моралі. Сутність, специфіка і функції моралі.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мораль епохи Відродження. 2. Мораль Буржуазного суспільства. 3. Комуністична мораль. 4. Сучасні особливості моралі. 	6
4.	<p align="center">Проблема прогресу моралі.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність і концепції прогресу моралі. 2. Основні віхи прогресу моралі. 3. Моральні виклики сучасного світу. 4. Особливості моралі майбутнього. 	4
5.	<p align="center">Моральна цінність товарищескості, дружби, любові та шлюбно-сімейних стосунків.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Моральна цінність любові та шлюбно-сімейних стосунків. 2. Моральні основи шлюбно - сімейних стосунків. 3. Свобода та необхідність. 4. Поняття задоволення. Гедоністичне світосприйняття. 	4
	Разом	30 год

7. Методи навчання

Основні форми освітнього процесу при вивченні дисципліни «Етика»:

- навчальні заняття;
- самостійна робота студентів;
- робота в бібліотеці ЦДПУ імені В. Винниченка та мережі Інтернет;
- контрольні заходи.

Види навчальної роботи студентів:

- лекція з використанням структурно-логічних схем;
- семінарське заняття;
- консультація;
- залік.

У процесі вивчення дисципліни «Етика» застосовуються наступні методи навчання:

За типом пізнавальної діяльності:

- пояснювально-ілюстративний;
- репродуктивний;
- проблемного викладу;
- дослідницький;
- відповідно до логіки пізнання:
- аналітичний;
- індуктивний;

- дедуктивний;

За основними етапами процесу:

- формування знань;
- формування умінь і навичок;
- застосування знань;
- узагальнення;
- закріплення;
- перевірка;

За системним підходом:

- стимулювання та мотивація;
- контроль та самоконтроль.

За джерелами знань:

- словесні – розповідь, пояснення, лекція;
- наочні – демонстрація, ілюстрація.

За рівнем самостійної розумової діяльності:

- проблемний;
- частково-пошуковий;
- дослідницький;
- метод проблемного викладання.

8. Методи контролю

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації освітнього процесу за кредитно-трансфертною накопичувальною системою здійснюється шляхом поточного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

9. ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажання підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів в освітньому процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- аналіз джерельної та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;

- систематичність роботи на семінарських заняттях, активність під час обговорення питань.

Критеріями оцінки є:

усні відповіді:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мови;
- емоційність та переконаність;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;

виконання письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальний бал за виступ з питань певної теми модуля на **семінарському занятті – 5 балів:**

- **5-4 б.** ставиться, коли студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, логічно викладає його, пов'язуючи з вивченим раніше, бачить міжпредметні зв'язки, наводить аргументи, робить покликання на потрібну літературу. Обов'язковим є ознайомлення з додатковою літературою, її опрацювання і використання під час розкриття питання. Студент робить висновки, висловлює гіпотези, дискутує.
- **2,5-3 б.** ставиться, коли студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні проблеми з усвідомленням системних зв'язків, коментарем теоретичного матеріалу. Не завжди дотримується логіки викладу, припускається незначних помилок чи неточностей.
- **1,5-2 б.** ставиться студентові, який засвоїв матеріал на рівні переказування, відтворює вивчене не завжди логічно, припускається помилок.
- **0,5-1 б.** одержує студент, який невпевнено переказує матеріал, не завжди вправно ілюструючи його. Під час відповіді потребує допомоги, допускається помилок.

До 15-ти балів студент може отримати за виконані завдання **самостійної роботи** з певної теми модуля, з урахуванням якості, повноти виконання завдання.

До 5-ти балів ставиться студентові, який робить вдалі доповнення протягом семінарських занять з певної теми модуля, виправляє неточності, однак при цьому індивідуально не виступає з окремих питань;

До 20-ти балів ставиться студентові, який підготував значний за обсягом та змістом конспект до семінарських занять з певної теми модуля;

10 балів одержує студент, який старанно працював упродовж заняття, виконував вправи, залучався до колективних обговорень тощо.

Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів.

За рішенням кафедри студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі – роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій, були учасниками олімпіад, конкурсів тощо можуть нараховуватися додаткові бали: **до 25 балів**.

35 балів студент може отримати за плідну роботу на лекції та семінарі.

Студент, який не з'являвся на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав **поточних оцінок**, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені семінарські заняття, захистити реферати, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

10. ПІДСУМКОВИЙ (СЕМЕСТРОВИЙ) КОНТРОЛЬ

З дисципліни «**Етика**» передбачена така форма семестрового контролю, як **залік**, який проводиться наприкінці семестру.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного контролю. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру.

Усім студентам, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з цієї дисципліни (набрали не менше 60 % від 100 балів), сумарний результат семестрового контролю в балах та дворівневою шкалою «зараховано», «не зараховано», за шкалою ECTS заноситься у Відомість обліку успішності, Залікову книжку студента. Заповнена та оформлена відомість обліку успішності повертається у деканат у визначений термін особисто викладачем.

У випадку отримання менше 60 балів (FX,F) за результатами семестрового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Дисципліна «**Етика**»

Поточне тестування та самостійна робота				Сума
№ 1		№ 2		Підсумкова семестрова
Т. 1-6	КР 1	Т. 7-10	КР 2	
15		40		

T1, T2 ... T9 – теми розділів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		

35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Рекомендована література

1. Вебер М. Протестанська етика та дух капіталізму / Переклад Олександр Погорілий. – К.: Наш Формат. – 2018. – 216с.
2. Етика: Навч. посібн. / В.О. Лозовой, М.І. Панов та ін.; За заг. ред. проф. В.О. Лозового. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 224с.
3. Тофтул М.Г. Етика: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2005. – 416 с.
4. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі. Переклад з англійської Олени Замойської. – Харків. 2016. – 160 с.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Предмет і завдання етики.
2. Методологічні принципи етики.
3. Джерела і способи добування етикою емпіричного матеріалу.
4. Мова етики і її співвідношення з мовою моралі.
5. Мораль первісного суспільства.
6. Мораль рабовласницького суспільства.
7. Мораль феодального суспільства
8. Мораль епохи Відродження.
9. Мораль Буржуазного суспільства.
10. Комуністична мораль.
11. Сучасні особливості моралі.
12. Етика Києворуської доби.
13. Етична думка 16-18ст.
14. Особливості козацької етики
15. Становлення етики як науки в Україні.
16. Українська етична думка у 20-на почтку 21ст
17. Загальній аналіз категорій етики.
18. Категорії Добро та Зло.
19. Моральна вимога.
20. Моральні чесноти і вади.
21. Свіість. Честь і гідність.
22. Справедливість.
23. Обов'язок і відповідальність.
24. Моральний ідеал.
25. Моральний вибір. Моральний конфлікт.
26. Загальні вимоги моральної культури спілкування.
27. Основні типи та види спілкування.
28. Культура спілкування – зміст та основні параметри.
29. Передумови зародження прикладної етики.
30. Етапи формування прикладної етики.
31. Основні питання прикладної етики.
32. Прикладна етика, як самостійна галузь етичного знання.
33. Основні проблеми прикладної етики.
34. Основні види професійної етики. Основні вимоги.
35. Основні вимоги педагогічної етики.

36. Екологічна етика.

37. Біоетика.

38. Стосунки людини і природи: історичний аналіз.